

Onvoorwaardelijk

Linda Polman

In 2002 begonnen bedrijfsartsen van de CIA in de gaten te krijgen dat hun rol in de organisatie aan het veranderen was. De CIA martelde verdachte al-Qaida-handlangers en van artsen die op de CIA-loonlijst stonden werd verwacht dat ze hun medische kennis inzetten om de folteraars te ondersteunen: de resultaten van de martelingen moesten zo groot mogelijk zijn, zonder dat de CIA kon worden aangeklaagd. In een onderzoek van de Amerikaanse Senaat, eind 2014 gepubliceerd, wordt geconstateerd dat artsen bij zo goed als elk 'verhoor' van al-Qaida-verdachten nauw betrokken waren en niet één keer ingrepen. Van top tot teen in het zwart gehuld, net als de folteraars, stonden de artsen erbij en beperkten zich tot adviezen. Als ledematen van gevangenen opzwoollen omdat ze urenlang in één houding werden vastgeketend, raadden artsen aan om de boeien wat losser te doen. Gevangenen met een gebroken voet kun je beter niet laten staan, maar op een kruik zetten terwijl je ze martelt, zeiden ze. Ze berekenden hoeveel vocht en objecten anaal in darmen konden worden ingebracht zonder fatale afloop en ze gaven dieetadviezen voor *waterboard*-klanten. Het braaksel moest zo min mogelijk zuur bevatten.

De artsen konden hun medeplichtigheid aan foltering combineren met hun medische eed, omdat Amerika officieel niet folterde. Het was *enhanced interrogation*. Dat betekent versterkt, of vermeerderd. 'Nieuw en verbeterd', zouden reclamejongens zeggen.

De Amerikaanse antropoloog Hugh Gusterson betoogde in de *Washington Post* dat *enhanced* voor hem 'wetenschappelijk ontworpen' betekent. Als de rest van de wereld aan het martelen gaat, halen ze nijptangen te voorschijn uit de gereedschapskist en spat er bloed tegen muren. In de Amerikaanse *enhanced*-versie is er geen bloed, kijkt een medische deskundige mee en na het verhoor kun je een pijnstillertje krijgen. Juristen hielpen mee de methode te ontwerpen. Ze kienden uit hoe je kunt martelen en toch binnen de wet blijft. Communicatiewetenschap-

pers deden mee om de *enhanced interrogation* aan de publieke opinie te verkopen als iets dat Amerika niet voor de lol deed, maar omdat het *moest*, gedwongen door de extreme omstandigheden. Na 9/11 waren nu eenmaal keiharde maatregelen nodig om onze beschaving te redden.

Het communicatieplan was een succes. Het is pas sinds kort dat journalisten *enhanced interrogation* tussen ironisch bedoelde aanhalingstekens plaatsen.

Bijna alle Republikeinen in het Amerikaanse Congres verzetten zich tegen openbaarmaking van het Senaatsonderzoek. De Republikeinse regering deed na 9/11 wat van haar verwacht mocht worden, zeggen ze. Van weifelend en al te genuanceerd leiderschap zou het volk alleen nog maar angstiger zijn geworden. Voormalig minister van Defensie Dick Cheney zei over *enhanced*-verhoren dat hij het zó weer zou doen. Hij gaat er ook prat op het rapport niet gelezen te hebben.

Hoewel Barack Obama voor zijn verkiezing nog zei dat de verhoren à-la-Bush en Cheney wel degelijk onder de internationale definities van marteling vielen, verzekerde hij na zijn installering als president de CIA-medewerkers dat ze niet vervolgd zullen worden. Ze pleegden de misdaad, maar worden niet gestraft. Juristen die de *enhanced*-methode hielpen ontwerpen willen nu dezelfde deal. Onder normale omstandigheden zouden ze nooit hebben meegedaan, zeggen ze. Ze hebben alleen de president zo goed mogelijk willen dienen in een tijd die voor iedereen heel moeilijk en verwarrend was. Uit die redenering volgt dat steeds als de tijd moeilijk en verwarrend is, er weer gemarteld mag worden. En als martelen soms is toegestaan, zijn er dan ook omstandigheden waaronder bijvoorbeeld moord en verkrachting onbestraft mogen blijven?

Het einde is zoek als martelen nu eens 'moet' en dan weer niet mag. Het verbod op martelen kan niet anders dan onvoorwaardelijk zijn, hoe groot en angstwekkend een crisis ook is. ■